

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/9/2023
Identifikačné číslo spisu: 4119201226
Dátum vydania rozhodnutia: 25.10.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Martin Vladík
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:4119201226.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu X.. S. E., narodeného X. S. XXXX, D., K. I. T. XXXX/XX, zastúpeného advokátskou kanceláriou FP LEGAL, s. r. o., Bratislava, Ružomerská 6, proti žalovanej A. H., narodenej XX. K. XXXX, Č., Č. XX, zastúpenej advokátkou JUDr. Dianou Bereseckou, Nitra, Farská 33, o určenie neplatnosti závetu, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 19C/10/2019, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 16. februára 2022 sp. zn. 6Co/86/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná m á voči žalobcovi n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 2. júna 2021 č. k. 19C/10/2019-192 zamietol žalobu a žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % s tým, že o ich výške bude rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným uznesením. Svoje rozhodnutie odôvodnil po právnej stránke ustanoveniami § 34, § 37, § 38 ods. 1 a 2, § 476 ods. 1 a 2, § 476d ods. 1 zák. č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), § 137 písm. d) zák. č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), § 194 ods. 1 zák. č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) a vecne tým, že z vykonaného dokazovania mal preukázané, že dňa 2. decembra 2009 bola na notárskom úrade JUDr. Magdalény Čížovej, spísaná notárska zápisnica N 281/2009, Nz 46291/2009, ktorej obsahom bol závet pani O. E., narodenej XX. O. XXXX, matky strán sporu, ktorým pani E. pre prípad svojej smrti rozhodla o svojom majetku tak, že nehnuteľnosti, ktoré vlastnila, a to byt č. XX na 3 p. v D., na ulici I.. T. XX, nachádzajúci sa v bytovom dome s. č. XXXX, postavenom na parcele č. 3018, vrátane spoluvlastníckeho podielu na spoločných, častiach, zariadeniach domu a pozemku, prenechala žalobcovi. Ďalšie nehnuteľnosti, a to rodinný dom s. č. XXX na parcele č. 4632/1 v k. ú. Č., ako aj ostatné nehnuteľnosti a na LV č. XXX k. ú. Č., poľnohospodársku pôdu v k. ú. Č. a T. R., ako aj všetok hnutel'ný a nehnuteľný majetok, zanechala O. E. žalobcovi a žalovanej rovnakým dielom. Z notárskej zápisnice zo dňa 26. októbra 2017 N 357/2017, Nz 39222/2017 spísanej JUDr. Milošom Chválom, notárom so sídlom v Zlatých

Moravciach zistil, že notár sa dostavil do Č. č. XXX, kde mu bola predstavená pani O. E. a požiadala ho, aby do notárskej zápisnice spísal závet, ktorým pre prípad svojej smrti úplne dobrovoľne a pri plnom svojom vedomí prenechala nehnuteľnosť nachádzajúcu sa v kat. území A., a to byt č. XX na 3 p. bytového domu číslo súp. XXXX na ulici K. I. T. XX v podiele 1/2-ica spolu so spoluvlastníckym podielom spoločných častí a spoločných zariadení, príslušenstvu domu a pozemku p. č. 3018 v podiele 8407/569022-in zapísané v LV č. XXXX svojej dcére A. H., narodenej XX. S. XXXX, bytom Č. XX (žalovanej). Ďalej mal preukázané, že pani O. E. zomrela dňa XX. R. XXXX a Okresný súd Nitra vo veci prejednávania dedičstva po poručiťke poveril notára JUDr. Miloša Chválu. Toto dedičské konanie je vedené pod sp. zn. 17D/239/2018 a bolo uznesením zo dňa 12. novembra 2018 prerušené z dôvodu spornosti závetu a žalobca bol predmetným uznesením odkázaný, aby v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti uznesenia podal na Okresný súd Nitra žalobu o určenie, že závet poručiťky zo dňa 26. októbra 2017 spísaný do notárskej zápisnice JUDr. Miloša Chválu NZ 39222/2017 je neplatný. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 5. februára 2018. Vykonaným dokazovaním bolo tiež preukázané, že matka strán sporu žila u žalovanej, o ktorú sa starala žalovaná ako o imobilnú pacientku. V starostlivosti neboli zistené pochybenia. Súd prvej inštancie konštatoval, že žalobca neplatnosť závetu odôvodňoval tým, že v čase spisania závetu poručiťka, ktorá bola jeho matkou, závet nespísala slobodne a dobrovoľne, bola pod dlhodobým psychickým tlakom žalovanej, išlo o právny úkon, ktorý bol následkom psychického donútenia, zároveň poručiťka nebola zdravotne spôsobilá na takýto úkon, pretože bola pod vplyvom silných liekov, ktoré mohli ovplyvniť jej spôsobilosť posúdiť svoje konanie, uvádzal tiež, že poručiťka nebola spôsobilá závet spísať pre duševnú poruchu. Žalobca tiež uvádzal, že sa k poručiťke nevedel dostať a tvrdil, že pokiaľ by poručiťka chcela taký právny úkon (závet) urobiť, nečakala by, kým bude izolovaná u žalovanej a pod jej silným tlakom a vplyvom. Prvoinštančný súd, vzhľadom na tvrdenia žalobcu o vyvíjaní psychického nátlaku žalovanou na poručiťku, o postihnutí poručiťky duševnou chorobou, posudzoval platnosť závetu predovšetkým s poukazom na ustanovenia § 37 a § 38 ods. 2 OZ. Dospel k záveru, že pokiaľ chcel byť žalobca v konaní úspešný, bolo jeho povinnosťou tvrdenia o nedostatkoch vôle poručiťky pri vykonaní právneho úkonu spisania závetu, resp. o tom, že v čase právneho úkonu trpela duševnou poruchou, či tvrdenia o zdravotnej nespôsobilosti závet podpísať, preukázať. Konštatoval, že žalobca svoje skutkové tvrdenia o tom, že poručiťka mala závet spísať pod nátlakom žalovanej, nepreukázal. V konaní nepreukázal ani svoje tvrdenia o zdravotnej nespôsobilosti závet podpísať, ani tvrdenia o nespôsobilosti poručiťky na právne úkony v čase spisania závetu z dôvodu duševnej poruchy. Tieto tvrdenia žalobcu neboli preukázané výpoveďami svedkov. Uzavrel, že vykonaným dokazovaním nebolo potvrdené oslabenie akýchkoľvek kognitívnych funkcií poručiťky, jej schopnosti orientovať sa v čase, či schopnosti učiniť sporný právny úkon. Na záver skonštatoval, že žalobca nepreukázal, že na poručiťku mala žalovaná vyvíjať akýkoľvek nátlak, prípadne ju presviedčať, aby jej závetom odkázala svoj majetok. Žalobca tiež nepreukázal, že poručiťka urobila závet v duševnej poruche aspoň prechodnej povahy, ktorá vylučovala jej rozpoznávaciu schopnosť (schopnosť posúdiť následky svojho konania) a schopnosť určovaciu (schopnosť ovládať svoje konanie), prípadne aspoň jednu z nich, nemohol konštatovať neplatnosť právneho úkonu podľa § 38 ods. 2 OZ. Nemal za preukázané ani akékoľvek zdravotné alebo iné obmedzenie poručiťky, pre ktoré by poručiťka nemohla platne závet spísať. Na základe takto vykonaného dokazovania ustálil, že žalobca dôvody pre určenie neplatnosti závetu poručiťky nepreukázal, a preto žalobu ako nedôvodnú zamietol. K návrhu žalobcu na vykonanie znaleckého dokazovania súd prvej inštancie uviedol, že žalobca ho navrhol na pojednávaní dňa 9. decembra 2019. Pretože na ďalšie pojednávanie dňa 9. septembra 2020 sa žalobca a jeho právny zástupca nedostavili, zaslal mu zápisnicu z tohto pojednávania, pojednávanie odročil na neurčito a súčasne ho dňa 10. septembra 2020 vyzval, aby v lehote do 10 dní oznámil, či na ustanovení znalca trval. Vyzvaný bol na uvedené aj opakovane prípisom z 26. októbra 2020. Žalobca na uvedené výzvy nijakým spôsobom nereagoval, preto vo veci vytýčil termín pojednávania na 15. februára 2021. Toto pojednávanie bolo následne odročené na 28. apríla 2021 z dôvodov, že právny zástupca žalobcu nebol schopný zabezpečiť účasť navrhovaných svedkov na pojednávaní a tiež z dôvodu kolízie právneho zástupcu žalobcu s úkonmi v inej veci. Právny zástupca žalobcu svoju neúčasť na pojednávaní dňa 28. apríla 2021 opäť ospravedlnil a žiadal pojednávanie odročiť s poukazom na nutnosť zastupovať iného klienta. V tejto veci bol následne vytýčený termín pojednávania na 2. júna 2021, na ktorom žalobca opakovane navrhol vykonať znalecké dokazovanie. Tento návrh na vykonanie znaleckého dokazovania zamietol s poukazom

na zásadu hospodárnosti, a to z dôvodu, že žalobca znalecké dokazovanie síce navrhol už predtým, avšak následne po odročení pojednávania na neurčito zostal nečinný a v lehote určenej súdom ani na druhú výzvu súdu neuviedol, že žiada znalecké dokazovanie vykonať. Za bezvýznamný označil argument žalobcu, že znalecké dokazovanie mal znalec vykonať až po vypočutí všetkých navrhovaných svedkov. O nároku na náhradu trov konania súd rozhodol v súlade s § 255 ods. 1 CSP tak, že žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 16. februára 2022 sp. zn. 6Co/86/2021 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Dospel k záveru, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti potrebné pre posúdenie veci, vykonal dokazovanie a dospel k skutkovým a právnym záverom, s ktorými sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil. Vo vzťahu k odvolacím námietkam žalobcu, uviedol, že nezistil vady namietané odvolateľom v jeho odvolaní a konštatoval správnosť dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie a odkázal na správne a presvedčivé písomné vyhotovenie rozsudku. Zhodne so záverom prvoinštančného súdu dospel odvolací súd k záveru, že žaloba bola žalobcom podaná v notárom určenej lehote a táto žaloba je v zmysle citovaných ustanovení § 137 písm. d) CSP a § 194 ods. 1 CMP prípustná. Uzavrel, že súd prvej inštancie vykonal rozsiahly právny výklad k zákonným podmienkam spísania závetu vzťahujúcim sa k jeho forme, ako aj vo vzťahu k spôsobilosti a vôli osoby spisujúcej závet, od ktorého nevzhladol dôvod odkloniť sa a v plnom rozsahu naň odkázal. Zopakoval, že žalobca vo vzťahu k jeho tvrdeným skutočnostiam neunesol dôkazné bremeno. Zhodne so súdom prvej inštancie, dospel k záveru, že žalobca nepreukázal, že poručiteľka urobila závet v duševnej poruche aspoň prechodnej povahy, ktorá vylučovala jej rozpoznávaciu schopnosť a/alebo schopnosť určovaciú, preto súd prvej inštancie nemohol skonštatovať neplatnosť predmetného závetu § 38 ods. 2 OZ. Vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel odvolací súd k rovnakému záveru ako súd prvej inštancie, a teda, že žaloba žalobcu nie je dôvodná a bolo potrebné ju zamietnuť. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol súd podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a úspešnej žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

3. Protí uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“), prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Dovolateľ mal za to, že odvolací súd ako aj súd prvej inštancie mu nesprávnym procesným postupom znemožnil realizáciu procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Na odôvodnenie prípustnosti dovolania uviedol, že „súd prvej inštancie sa v konaní dopustil viacerých procesných pochybení a nesprávne právne vyhodnotil výpovede svedkov a iných osôb, ktorí prišli do styku s poručiteľkou v rozhodnom čase.“. Dovolateľ podrobne opísal skutkový stav, jednotlivé výpovede svedkov a z nich vyplývajúce závery, ktoré súd nesprávne nevyhodnotil. Uviedol tiež, že je neopomenuteľným dedičom, s čím sa mal súd procesne vysporiadať s ohľadom na zásadu iura novit curia. Podľa názoru dovolateľa súd prvej inštancie v rámci tejto zásady mohol rozhodnúť o relatívnej neplatnosti závetu z dôvodu opomenutia dovolateľa ako neopomenuteľného dediča. Pochybenie súdu prvej inštancie videl tiež v postupe, keď súd najskôr vykonal dopyt na nariadenie znaleckého dokazovania a to v čase pred vypočutím navrhovaných svedkov, pričom žalobca žiadal, aby bolo znalecké dokazovanie nariadené až po vypočutí všetkých svedkov, avšak po vypočutí žalobcom navrhovaných svedkov prvoinštančný súd návrh žalobcu na vykonanie znaleckého dokazovania zamietol. V dôsledku takéhoto postupu súdu nebolo možné riadne zistiť skutkový stav a teda rozhodnutie vychádza z nesprávne a nedostatočne zisteného skutkového stavu veci. V ďalšom dovolateľ poukazuje na závery odborného vyjadrenia znalca N.. A. I., P., znalca z odboru Klinická psychológia dospelých a klinická psychológia sexuality, č. 7/2022, zo dňa 31. mája 2022. Navrhol, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu a okresného súdu zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaná v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobcu uviedla, že dovolanie žalobcu bolo podané po lehote s poukazom na ustanovenie § 32 ods. 5 písm. b) zákona č. 305/2013 o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) (ďalej len „zákon o e-Governmente“) a dovolanie navrhovala odmietnuť. Pre prípad, ak by sa odvolací súd s vyššie uvedeným nestotožnil, navrhovala dovolanie ako nedôvodné zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo rozhodnutie vydané, zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), pričom dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je potrebné odmietnuť.

6. Dovolací súd považuje v prvom rade za potrebné uviesť, že dovolanie žalobcu bolo podané v zákonnej dvojmesačnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP).

7. Podľa § 32 ods. 1 a 2 zákona o e-Governmente uložením elektronickej úradnej správy sa rozumie okamih, odkedy je elektronickej úradnej správy objektívne dostupná prijímateľovi v elektronickej schránke adresáta. Úložnou lehotou na účely tohto zákona je lehota, počas ktorej je uložená elektronickej úradnej správy považovaná za nedoručenú. Úložná lehota je 15 dní odo dňa nasledujúceho po dni uloženia elektronickej úradnej správy, ak osobitný predpis neustanovuje inú lehotu.

8. Pokiaľ teda rozhodnutie odvolacieho súdu bolo odoslané žalobcovi dňa 16. marca 2022, v zmysle citovaného zákonného ustanovenia bol deň 31. marec 2022 posledným dňom úložnej lehoty, kedy sa elektronickej úradnej správy považuje za nedoručenú, a contrario za doručenú sa považuje až nasledujúci deň, t. j. 1. apríla 2022 (správne uvedené aj na doručení v spise). Dovolací súd preto pristúpil k preskúmaniu dovolania a uvádza nasledovné.

9. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

10. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti, prísne regulovanej Civilným sporovým poriadkom. V zmysle ustanovenia § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa, pričom prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním.

11. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

12. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

13. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie žalobcu, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti.

14. Posudzujúc dovolanie podľa jeho obsahu (čl. 11 CSP a § 124 ods. 1 CSP), najvyšší súd dospel k

záveru, že dovolateľ vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namieta, že súd prvej inštancie na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, keď z výpovedí svedkov nemal za preukázané, že poručiiteľka v čase podpísania závetu trpela duševnou poruchou. Dovolateľ mal za to, že z výpovedí svedkov vyplýva, že v čase spísania závetu poručiiteľka nebola spôsobilá na daný právny úkon a pokiaľ to súdy takto nevyhodnotili, došlo k procesnému pochybeniu. Dovolací súd uvádza, že nie je súdom skutkovým, teda nemôže vecne prehodnocovať vyhodnotenie dôkazov súdmi nižšej inštancie a prijímať odlišné skutkové závery. Môže len na základe dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP preskúmať, či sa súdy nižšej inštancie nedopustili takého nesprávneho procesného postupu, ktorým by znemožnili strane, aby uskutočňovala svoje procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Arbitrárnosť, nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia, ako aj vyhodnotenie dôkazov spôsobom, ktorý je v zjavnom rozpore so zásadami ustanovenými v § 191 CSP alebo ktorý odporuje základným princípom logiky, môžu za určitých okolností predstavovať takýto nesprávny procesný postup, vedúci až k porušeniu práva na spravodlivý proces. Najvyšší súd teda môže pristúpiť k preskúmaniu hodnotenia dôkazov, avšak len za podmienky, že námietka týkajúca sa arbitrárneho hodnotenia dôkazov je formulovaná konkrétne a je jednoznačná, v čom spočívajú zjavné rozpory, protirečenia, v čom sú závery a úvahy súdu v rozpore s prirodzenou logikou a čo vnáša relevantné pochybnosti ústavnoprávneho charakteru do procesu hodnotenia dôkazov (I. ÚS 275/2019).

15. V prejednávanej veci dovolateľ predkladá súdu vlastné hodnotenie dôkazov a z nich vyplývajúci skutkový stav. V dovolaní neuviedol, v čom konkrétne malo spočívať pochybenie súdov v procese hodnotenia dôkazov. V tejto súvislosti je potrebné podotknúť, že do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Neznamená ani právo na to, aby bol účastník konania úspešný, teda, aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi. Nie je porušením práva na spravodlivý proces iné hodnotenie vykonaných dôkazov, skutkových tvrdení účastníkov, ako aj iný právny názor súdu na dôvodnosť podaného nároku, resp. uplatnených námietok. Právo na súdnu ochranu nemožno stotožňovať s procesným úspechom účastníka, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania, vrátane ich dôvodov a námietok (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010). Námietka žalobcu, že súdy nevyhodnotili dôkazy v súlade s jeho predstavami preto nezakladá dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP.

16. Dovolateľ ďalej uviedol, že v súlade so zásadou iura novit curia (súd pozná právo pozn.) mal prvoinštančný súd rozhodnúť o relatívnej neplatnosti závetu z dôvodu opomenutia žalobcu ako neopomenuteľného dediča. Ako dovolateľ sám uvádza, neplatnosť závetu podľa § 479 v spojení s § 40 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) je relatívnou neplatnosťou. To znamená, že právny úkon sa považuje za platný, pokiaľ sa ten, na ochranu ktorého je dôvod neplatnosti právneho úkonu určený, sa neplatnosti nedovolá. Zákon pre to, aby nastali účinky tzv. relatívnej neplatnosti právneho úkonu neustanovuje žiadnu formu dovolania sa tejto neplatnosti. Možno tak urobiť i žalobou (vzájomnou žalobou) podanou na súde alebo námietkou v rámci obrany proti uplatnenému právu (nároku) v konaní pred súdom. Bez dovolania sa relatívnej neplatnosti je právny úkon platný a súd či iný orgán právnej ochrany bez tohto jednostranného právneho úkonu nemôže z úradnej povinnosti prihliadnuť na relatívnu neplatnosť (4Cdo/136/2009). Keďže sa však žalobca počas konania pred súdom prvej inštancie, ani v odvolacom konaní relatívnej neplatnosti závetu nedovolával, nemohli naň súdy v zmysle vyššie uvedeného prihliadnuť z úradnej povinnosti.

17. Vo vzťahu k námietke dovolateľa, že súd prvej inštancie nesprávne a nedostatočne zistil skutkový stav veci, keď nevykonal znalecké dokazovanie po vypočutí navrhnutých svedkov, dovolací súd uvádza, že ide len o opakovanie odvolacej argumentácie žalobcu, s ktorou sa už vysporiadal odvolací súd vo svojom rozhodnutí. K tejto dovolacej námietke dovolací súd uvádza, že podľa čl. 8 Základných princípov CSP sú strany sporu povinné označiť skutkové tvrdenia dôležité pre rozhodnutie vo veci a podprieť svoje tvrdenia dôkazmi, a to v súlade s princípom hospodárnosti a podľa pokynov súdu. Z čl. 10 ods. 1 Základných princípov CSP vyplýva stranám povinnosť postupovať v konaní v súlade so zákonom a podľa pokynov súdu. Súd môže určiť stranám záväzné procesné lehoty na niektoré procesné úkony (čl.

10 ods. 3 Základných princípov CSP). S týmito zásadami je spojená aj povinnosť strán sporu uplatniť prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany včas. Prostriedky procesného útoku a procesnej obrany nie sú uplatnené včas, ak ich strana mohla predložiť už skôr, ak by konala starostlivo so zreteľom na rýchlosť a hospodárnosť konania (§ 153 ods. 1 CSP).

18. Vychádzajúc z uvedeného sú strany sporu povinné rešpektovať pokyny súdu smerujúce k prejednaniu sporu, pričom zákon umožňuje súdu určiť stranám záväznú lehotu na predloženie vyjadrení obsahujúcich skutkové tvrdenia, prípadne na predloženie návrhov na vykonanie dôkazov s tým, že v prípade nedodržania predmetnej lehoty súd nemusí na neskôr predložené tvrdenia alebo návrhy prihliadnuť, čo predstavuje procesnú preklúziu práva. Účelom sudcovskej koncentrácie konania bolo zabezpečiť rýchlosť a hospodárnosť súdneho konania a zamedziť tak špekulatívnemu postupu strán (napr. v podobe oneskorene predkladaných vyjadrení obsahujúcich nové skutkové tvrdenia alebo nové návrhy na vykonanie dokazovania, ktoré bolo možné predložiť v skoršom štádiu konania) smerujúcemu k zbytočnému predlžovaniu konania (a k vzniku prietahov v konaní), a zabezpečiť tak, aby poskytnutie súdnej ochrany bolo rýchle a účinné. Táto skutočnosť je o to výraznejšia, ak je strana sporu zastúpená advokátom, ktorý by mal chápať význam a dôsledky sudcovskej koncentrácie konania a ktorý by mal mať dostatočné vedomosti na to, aby posúdil, že nerešpektovanie výzvy súdu spojenej so sudcovskou koncentráciou môže mať za následok stratu sporu na strane svojho klienta.

19. Súd prvej inštancie v bode 51. odôvodnenia rozsudku ako dôvod zamietnutia návrhu na vykonanie znaleckého dokazovania uviedol, že žalobca svoj návrh neuplatnil včas. Poukázal na to, že vykonať znalecké dokazovanie navrhol právny zástupca žalobcu na prvom pojednávaní dňa 9. decembra 2019. Právny zástupca žalobcu sa na ďalšie pojednávanie nedostavil, preto súd pojednávanie odročil na neurčito a súčasne ho dňa 10. septembra 2020 vyzval, aby v lehote do 10 dní oznámil, či na ustanovení znalca trvá. Právny zástupca žalobcu bol opakovane vyzvaný aj vyšším súdnym úradníkom, aby uviedol, či na ustanovení znalca trvá. Právny zástupca žalobcu na uvedené výzvy nijakým spôsobom nereagoval, preto súd vo veci vytýčil termín pojednávania na 15. februára 2021. Súd prvej inštancie následne dvakrát odročil pojednávanie z dôvodov na strane žalobcu, resp. jeho právneho zástupcu. V tejto veci bol následne vytýčený termín pojednávania na 2. júna 2021, na ktorom žalobca opakovane navrhol vykonať znalecké dokazovanie. Súd tento návrh na vykonanie znaleckého dokazovania zamietol s poukazom na zásadu hospodárnosti, a to z dôvodu, že žalobca znalecké dokazovanie síce navrhol už predtým, avšak následne po odročení pojednávania na neurčito zostal nečinný a v lehote určenej súdom ani na druhú výzvu súdu neuviedol, že žiada znalecké dokazovanie vykonať. Odvolací súd sa s takýmto odôvodnením súdu prvej inštancie stotožnil a v bode 21. svojho rozsudku na zdôraznenie správnosti napádaného rozhodnutia dodal, že navrhovanie dôkazov stranami sporu je časovo ohraničené sudcovskou koncentráciou konania a zákonnou koncentráciou konania. Poukázal na to, že prostriedky procesného útoku a obrany nie sú uplatnené včas, ak ich strana mohla predložiť už skôr, keby konala starostlivo so zreteľom na rýchlosť a hospodárnosť konania. Na prostriedky, ktoré neboli uplatnené včas, nemusí súd prihliadnuť, najmä ak by to vyžadovalo nariadenie ďalšieho pojednávania alebo vykonanie ďalších úkonov. V súlade s takýmto výkladom považoval rozhodnutie prvoinštančného súdu za zákonné a rozhodnutie potvrdil. Dovolací súd sa s takouto argumentáciou súdov nižších inštancií stotožňuje. Súd prvej inštancie dôkazy navrhnuté po uplynutí koncentračnej lehoty nemusel vykonať a mohol skutkový stav ustáliť z dôkazov predložených a navrhnutých v rámci konania, čo aj súd prvej inštancie urobil a ďalší návrh žalobcu na vykonanie znaleckého dokazovania zamietol vzhľadom na rešpektovanie zásady koncentrácie konania a opakovanú výzvu súdu. Obsah spisu nepotvrzuje ani tvrdenie žalobcu, že by už pri prvotnom navrhnutí znaleckého dokazovania žiadal o jeho vykonanie až po vypočutí svedkov.

20. Z uvedeného je zrejmé, že žalobca nerešpektoval (opakovanú) výzvu súdu, či trvá na vykonaní znaleckého dokazovania v záväznej procesnej lehote spojenej so sudcovskou koncentráciou konania, čím došlo k procesnej preklúzii práva predkladať v neskoršom štádiu konania nové skutkové tvrdenia a dôkazy, ktoré bolo možné skôr (t. j. najneskôr v lehote určenej súdom). Je nepochybné, že žalobca v rozpore s platnou a účinnou právnou úpravou nerešpektoval pokyny súdu, čím došlo k sudcovskej koncentracii konania, čím zaniklo jeho oprávnenie predkladať súdu tvrdenia a dôkazy, ktoré bolo možné

predložiť v skoršom štádiu konania na základe záväznej výzvy súdu prvej inštancie. Žalobca (resp. právny zástupca žalobcu) sa následne v dovolaní snažil preniesť zodpovednosť za svoje pochybenie (resp. nečinnosť) v spore na konajúce súdy, ktorých procesný postup bol v súlade so zákonom, čo je neprípustné. Predmetná dovolacia námietka žalobcu z tohto dôvodu neobstoí.

21. Pokiaľ ide o dovolateľom predložené odborné vyjadrenie N. A. I., P., dovolací súd dáva dovolateľovi do pozornosti, že v dovolacom konaní sa dokazovanie nevykonáva a dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (k tomu pozri II. ÚS 285/2017).

22. Dovolací súd na uvedenom základe dospel k záveru, že žalobca neopodstatnene namietal nesprávny procesný postup súdov nižších inštancií, ktorý mal znemožniť uskutočňovanie jeho procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) CSP). Dovolací súd preto dovolanie žalobcu odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

23. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.